

BENGT JONZON

KYRKAN
OCH MORALISK
UPPRUSTNING

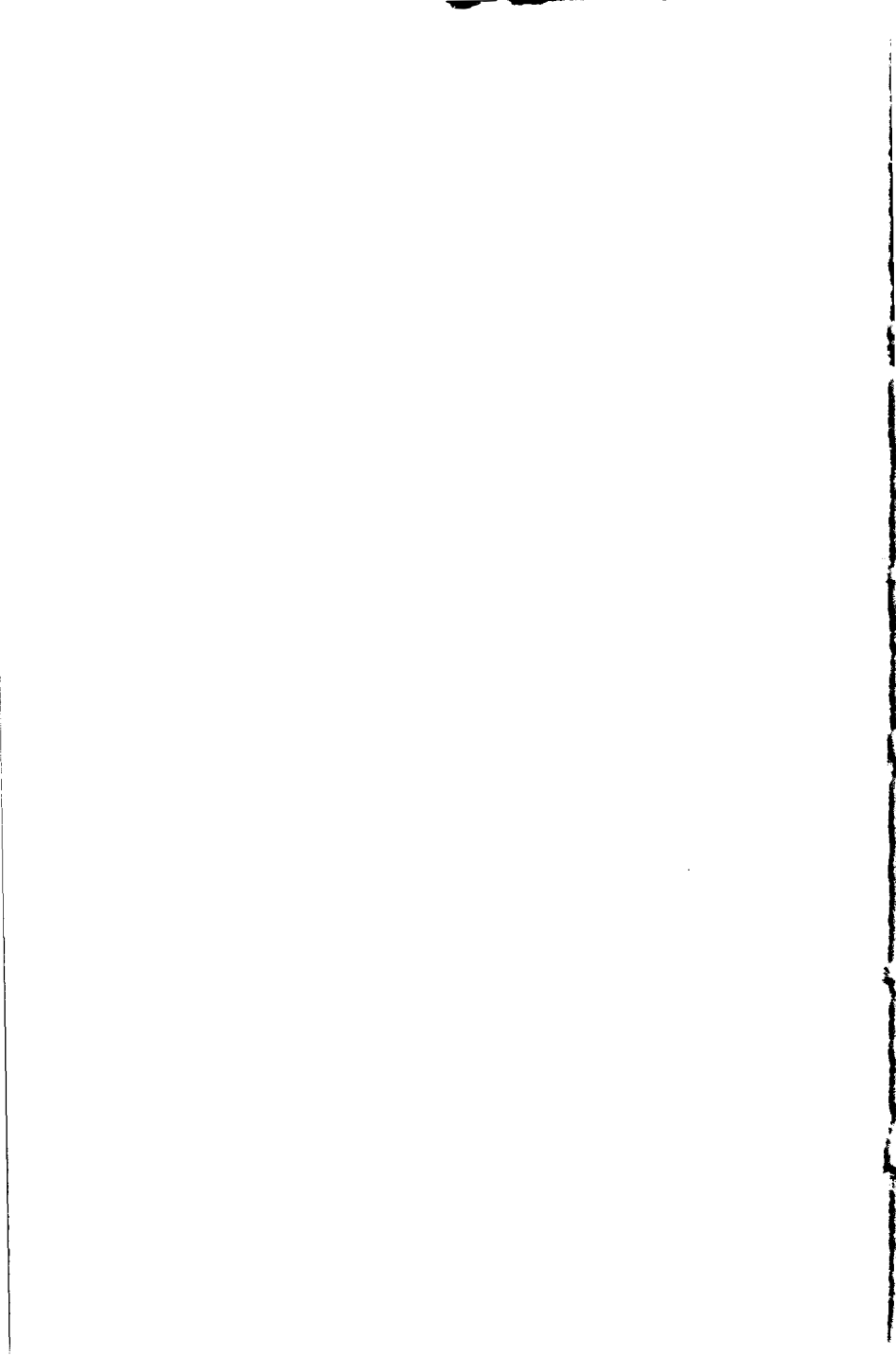

Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag
Stockholm

Eifels, Eksjö - 1952

INNEHÅLL

Förord	5
Dagens värld och kyrkan	7
Kyrkan i en »ideologisk» tid	16
Moralisk upprustning — ideologisk kampfaktor	24
Moralisk upprustning och kyrkans kristendom	32
Moralisk upprustning — ett kyrkornas enhets- band och en religionernas samlingspunkt	44
Helt i kyrkan — helt i Moralisk upprustning	53

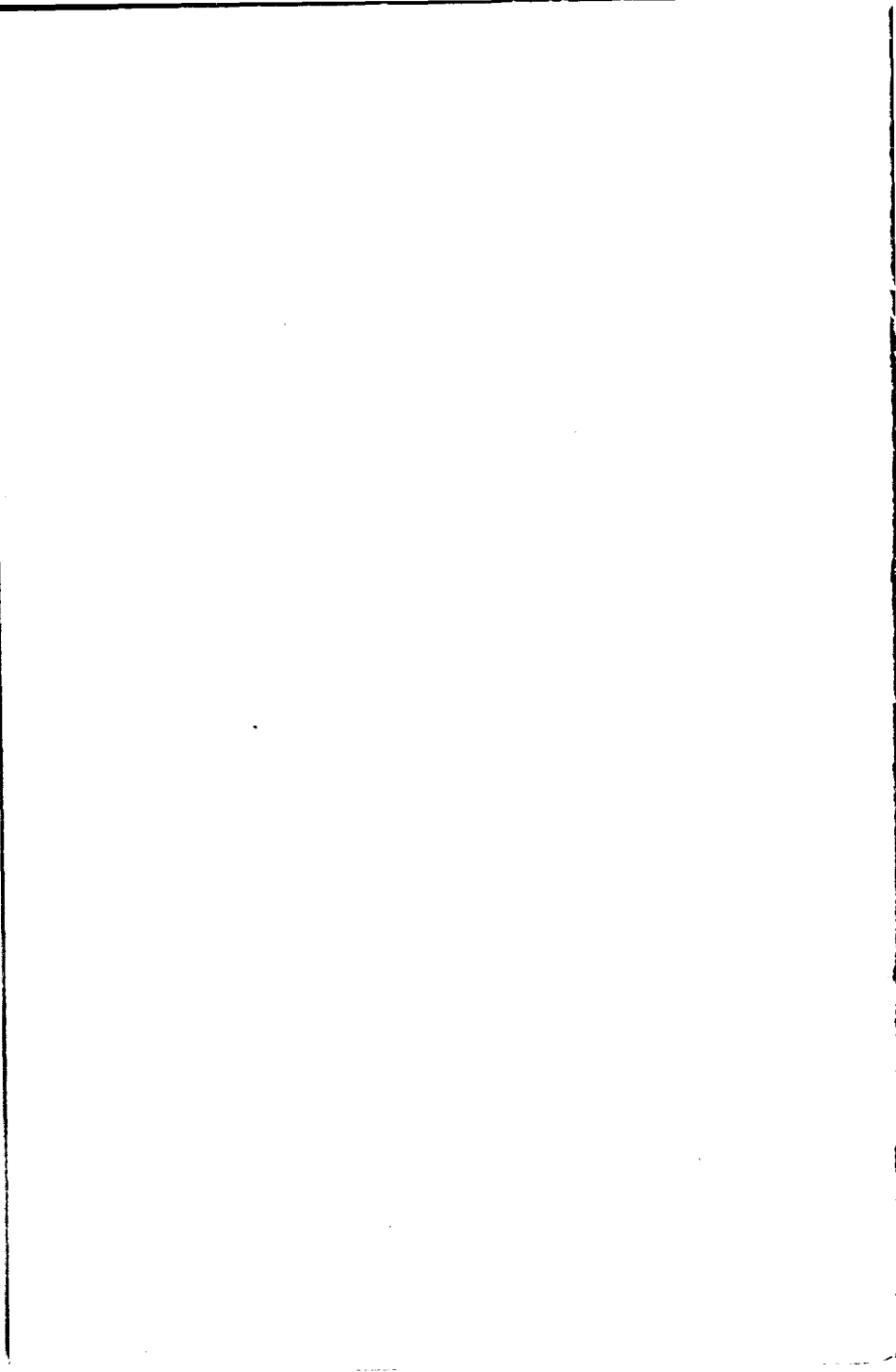
Förord

Följande sidor skrevos på M/S Porjus i juni—juli 1951 under hemfärd över Atlanten från »Världskonferensen för folkens moraliska upprustning», hållen på Mackinac Island i Michigan den 1—12 juni.

Läsaren torde märka att frågan icke främst gäller Moralisk upprustning. Frågan gäller kyrkan. Vad som skett och sker inom och genom Moralisk upp- rustning ställer, såsom faktum, till kyrkan, till hennes män och hennes folk ett spörsmål: Förnimma vi rätt den vädjan, som den andliga och moraliska situationen, fattad i hela sin vidd, jämväl med sina sociala och politiska aspekter, riktar till oss? Fatta vi tillika vidden och halten av det svar som i själva verket innebor i vår kristna tro? Äro vi redo att låta detta svar ta kött och blod i oss och vårt verk såsom människor, såsom medborgare, såsom kyrka?

Svaret på en historiens vädjan är aldrig tankar, organisationer eller åtgärder i och för sig. Svaret är människor och mänskligt liv.

B. J.

Dagens värld och kyrkan

Hav på alla sidor. Golfströmmens ljumma fläktar; himmel och gråa skyar. Den ståtliga båten plöjer i ensamt majestät sin raka väg dag och natt genom det klarblå vattnet. Gyrokompass och automatisk styrning, ekolod, radar och andra teknikens under trygga färden. Under flera dygn har blott ett enda fartyg skyntat inom synranden. Förutom båtens skickliga och vänliga befäl och besättning äro vi blott två man ombord. En lugnare och vilsammare tillvaro kan icke tänkas.

Norr och väster om oss, långt bortom horisonten, ligger Nordamerikas väldiga kontinent, som vi lämnat för några dagar sedan — landet med den okuvliga företagsamheten, med de stolta frihetstraditionerna, med den praktiska idealismen, med den barnsliga, handlingskraftiga fromheten, med den friska framtidstron, landet som alla fria nationer hoppas på och de förslavade drömma om, landet med folkblandningens, rasmotsättningarnas och jättestädernas fruktansvärda moraliska problem och med sönderslitande politiska och sociala strider.

Amerika — landet som vunnit tvenne krig i kamp för sig självt och sina traditioner och nu offerar unga söners blod i ett tredje, men som tillika börjar märka att en annan svårare strid har begynt och måste kämpas ut, striden om folkets själ, kampen för allt det som en gång skapade nationen och gav den storhet och kraft, tron på friheten, på människans höghet och individens rätt och ansvar, på okränkbara bud och gudomlig Försyn, kampen mot materialismens förslavande tyranni i alla dess former, det må vara dollarmaterialismens eller marxismens.

Österut, långt i fjärran, ligga Europa och Afrika och bortom dem Asien, ett hav av folkslag och människomassor. Mörkhyade miljoner ha vaknat för att kasta av sig främlingarnas välde och finna sin egen väg. Vem, vad skall leda deras färd, en materialistisk kommunistisk idékraft eller kristendomens? — Europa, förblött, utmattat, sönderslaget, splittrat, icke bara delat av en järnridå mellan väst och öst, utan söndrat också inom västern, där världsdelen andliga och moraliska traditioner ännu leva, låt vara försvagade och hotade av förvirring och upplösning — medan östern har en tro och ett mål som den kämpar för, i fred och i krig, med en beundransvärd, klart medveten världsstrategi och med växande arméer av ideologiskt skolade och övade trupper med eller utan uniform. Dess mål är det klasslösa samhället och tryggad världsfred, vä-

gen går över den sociala revolutionen och proletariatets diktatur. Att rysk imperialism förbundet sina intressen med denna hägrande vision och att vägen aldrig når längre än till diktaturen, förblir dolt för de massor, som tändas av denna framtidstros paroller och verklighetstolkning, och gör faran så mycket försåtligare och hotfullare. Jag har råkat människor som under årtionden satsat allt för denna tro, och som lidit martyrium för den, därför att de hitintills aldrig mött någon större. En tredjedel av jordens befolkning är mer eller mindre helt i denna idémakts och denna världsstrategis våld, däribland Kinas 4—500 miljoner.

Denna samma tidsålder är de naturvetenskapliga triumfernas tidevarv utan motstycke i historien. Vad som hänt på medicinens och teknikens fält övergår allt vad människor kunnat drömma. Intet tycks ligga utom möjligheternas gräns på dessa områden. Vilken värld av hälsa, välstånd, trygghet, underlättad livsföring och högre kultur för alla skulle icke kunnat skapas! Men två tredjedelar av släktet uppges leva under svältgränsen. Och hela världen går i fruktan för de förstörelsemedel som samma naturvetenskap satt i människans hand. Vår kapten genomlevde båda världskrigen på sjön och fick tre gånger sina båtar sänkta genom minor eller andra stridsmedel. Under senaste kriget förde han »Akka» med livsmedel och medicin mellan Canada och det svältande Grekland och bevittnade hungersnöd,

bombardemang och inbördeskrig. Det första världskriget, säger han, var ohyggligt, men det var dock icke att jämföra med det andra. — Hurudant skall det tredje bli, ifall ett tredje kommer?

Den kristna kyrkan är den enda av antikens samfundsskapelser som organiskt och obrutet fortlevat intill denna dag. Nasarén, som den romerske landshövdingen lät korsfästa, har under halvtannat årtusende efter det »eviga» Roms sammanstörtande såsom ingen annan behärskat Västerlandets utveckling. Kyrkan icke blott överlevde cesarerna, utan hon kristnade de germanska barbarfolken och bestämde deras väg. Hon gick över Atlanten och präglade den nya världen. Fruktansvärt mörka blad rymmer hennes historia, förfärande ogärningar ha begåtts i hennes namn eller med hennes gillande. Likväl har av kristendomen inspirerad tanke och ande åter och åter höjt sig som ledfyrar för de västerländska folkens färd, uppväckt samvetena och satt viljor i verksamhet för att bekämpa orättfärdiga och ovärdiga förhållanden, försvara människans värde och höghet och hävda frihet och rätt. Ända intill de sista mansåldrarna har det varit något av ett axiom att lagstiftning, samhällsutveckling och uppfostran skulle stå i kristendomens tecken.

Det är *vårt* släktled som sett detta förändras — en förändring så oerhörd och ödesdiger att vi ha svårt att fatta vad som skett och sker. Naturligtvis har den länge förberetts. Kapitalismens praktiska

materialism under och efter industrialismens genombrott skapade jätteförmögenheter och stegrade företagsamheten, allt medan arbetarklassen i stor utsträckning sänktes i ovärdiga och förödande arbets- och livsbetingelser. Denna materialism, som ofta framträdde under kristlig skylt, blev icke i tid genomskådad och icke helhjärtat bekämpad av kyrkan, som tvärtom ofta på många sätt förband sig med dess intressen. Svaret kom i Marx' teoretiska materialism med dess revolutionära syn på samhällsutvecklingen och framtiden, en syn som för massorna i många länder tedde sig som en eldstod på deras vandring mot ett förlovat land. Denna marxistiska framtidstro skulle icke ha kunnat förleda miljoner att ge individen och människovärdet till pris för klassen, samhället, regimen, om icke övertygelsen om personlig ansvarighet lösts upp och tron på människans gudsbeläte blivit en barnsaga under inflytande av en biologisk och psykologisk människokunskap, som känner allt om människan — utom det som gör henne till människa. Innan vår tids diktaturer började behandla människan som ett djur, hade naturalistisk populärvetenskap för länge sedan förklarat henne för ett djur. Den allmänt tilltagande moraliska upplösningen i det kristna Västerlandet är såväl en följd av som en orsak till denna tillspillogivning av den kristna människoupfattningen. Och den ökar Västerns värnlöshet mot Österns aggressiva materialism, som vet vad den

vill och därför ingalunda inom sina domäner tillåter den etiska nihilism som den underblåser och med tillfredsställelse iakttagert väster om ridån. Demoralisationen i de svenska skolorna fortskrider tillfredsställande, lär man ha konstaterat i samma Moskva, där ungdom under 16 år inte får vistas utomhus efter kl. 22.00 — sommartid kl. 23.00 — annat än i sällskap med vuxna och icke heller får besöka biograf föreställningar eller konserter som sluta efter kl. 21.00 — sommartid kl. 22.00 —, där böter på 100 rubel — omkring 130 kronor — stadgats för den som säljer tobak eller sprit till ungdom under 16 år, och där föräldrar kunna få böta upp till 200 rubel, om deras barn ställa till bråk eller ligistuppträden på gatorna.

Kyrkan är trängd, såsom hon näppeligen någon gång varit, sedan kristendomen blev Västerlandets religion. Bortom ridån är hon trängd av förföljelse intill martyrium, en förföljelse som kommer det samfundsskiljande att träda tillbaka och den gemensamma frontlinjen att framstå klarare. Alla kristnas hjärtan skola bära bördan av kristna bröders nöd och fara, vilka samfund de än tillhöra, bröders som ha att möta en hednisk statsmakt, rustad med de förfärliga medel att bryta och tillintetgöra personligheten, som utstuderats med hjälp av nutida psykologi, medicin och teknik. Hitom ridån är kyrkan trängd av sekulariseringen, som pågått och pågår såsom med en naturkrafts nödvändighet. Negativis-

men gentemot allt som tidigare hållits heligt och bristen på positiva idéer, ägnade att tända människors sinne och ge dem något att leva för värt livet, lämnar fältet öppet för praktisk materialism och sedlig förvirring. Det råder i vid utsträckning ett ideologiskt vacuum. Vad tro människor på? Ingenting, eller vad som helst? — Vad ledas människor av? — Dagens modemeningar, propagandan, slagorden, gruppens eller jagets fordringar? — Vad är rätt, vad är orätt? Finnes över huvud något rätt eller orätt? — Det behövs icke mycken eftertanke för att inse att ett sunt folk, ett lyckligt samhälle, en hög kultur, en fredlig värld icke kan byggas på detta ideologiska vacuum. Vad skall fylla det? — Bortom ridån ger man människorna något att tro på, att leva för. Det är visserligen något som lämnar hjärtats innersta frågor därhän — det gör ju i grunden icke så mycket, ifall människan ändå inte är något annat än en tillfälligt besjälad lerklump — det man ger är nog stort att fånga fantasi, vilja och tro, nog stort att arbeta och kämpa för.

Kyrkan har något större, hon har det största — svaret både på hjärtats och levandets avgörande spörsmål. Hon vet att hon har det. Men får hon människor att lyssna, att se, att förstå?

Den fortgående sekulariseringen, som undan för undan smular sönder grundvalarna för Västerlandets kristna samhälls- och kulturliv och berövar det dess ledande andliga och moraliska idéer, har

tvingat kyrkan till försvar. Detta försvar gäller först och främst själva dessa idéer och den tro varur de sprungit, men också de betingelser kyrkan behöver för att framgångsrikt kunna föra sin kamp. Enbart defensiv är likväl dålig strategi, särskilt mot en motståndare som helt är inställd på offensiv — och i materialismens och sekulariseringens strategi saknas sannerligen icke offensiv kraft och målmedvetenhet. Det vore orätt att påstå att kyrkan i denna tid blott håller sig på defensiven. Överallt kämpas för återerövring och nyerövring. Allt som göres för att nå barn och unga, för att vinna lekmännen, för att stärka församlingsliv och gudstjänstgemenskap, för att bistå de olyckliga och bortglömda, för att med kristen kunskap och evangeliets kallelse nå de vida kretsar som icke komma till kyrkan — allt detta och mycket mera av liknande slag, icke minst ansträngningarna att levandegöra lekmanansvaret för samhälle och folk, har självfallet offensiv betydelse. Erinras må också om kyrkans största offensiv: världsmissionen.

Men om under tiden upplösningen av folkmorallen fortgår, familjebanden brista och hemmen ge upp sitt ansvar för de unga? Om samhälls-, stats- och kulturliv glider allt längre ifrån kristendomens moraliska normer och andliga grund? Om privat- och gruppselfviskheten tar till och hotar samhällets ekonomi och sammanhållning? Om förmågan att nå positiva utvägar för sammanlevnaden sjunker till

följd av den bristande tillit och det försvagade ansvar för allmänt väl, som är den växande praktiska materialismens oundkomliga och bittra frukt? Om spänningen mellan kämpande ideologier och intressen hotar att utlösas i revolutioner och i ett världskrig som knappast något folk torde kunna förbli utanför? Svarar kyrkans försvars- och erövringskamp mot ett sådant framtidsperspektiv, ett perspektiv som verkligen icke är något hjärnspöke?

Det invändes kanske: Det är icke kyrkans sak att rädda Västerlandet och dess kultur från undergång. Hur det skall gå med dem är skrivet i den Högstes rådslut, som ingen känner. Kyrkan skall i denna tid som i alla andra fylla sin uppgift, som alltid är densamma, nämligen att förkunna evangelium för alla människor och förvalta sakramenten efter Kristi instiftelse. Vad frukten därav blir, står i Guds hand. Skriften räknar med domens tider såväl som med välsignelsens. Vi skola se mindre mot framtiden än mot evigheten.

Allt detta är riktigt. Men är det riktigt, och menar man det med fullt allvar, så är det icke för kyrkan likgiltigt, om hon verkligen *når* människorna med sitt budskap och når dem så, att de verkligen förstå vad det gäller. Icke heller är det likgiltigt, om kristendomen *leves* och *leves helt*, såsom Nya testamentet lär oss, och *leves i alla livssammanhang* där människor äro ställda, också i dem som Nya testamentet icke talar om, därför att de

på dess tid saknade aktualitet. Och om *kyrkan såsom kyrka* först och sist har uppgiften att förvalta Ord och sakrament, så är det för *kyrkans folk såsom kristna medborgare*, bundna av Kristi bud och vilja, sannerligen icke likgiltigt, hur det går med det samhälle, det folk, den värld som de ha sin dryga del av ansvaret för. Hur den världen kommer att se ut, ifall de kristna grundvalarna överges, veta vi något om efter de sista årtiondenas historia. Erkänna vi kärlekens bud — och det erkänner varje kristen — så förpliktat det oss att sätta in alla de krafter som Gud skänkt och skänker för vår nästas välfärd. Dit hör att i tro på Gud göra allt som i vår makt står för att åt våra barn och barnbarn lämna i arv en värld så beskaffad, att de där kunna leva ett i andligt och timligt avseende människovärdigt liv. Denna kärlekens plikt upphäves icke av att vi veta att världen är i den ondes våld och skall förgås (1 Joh. 5: 19; 2: 17). Vi veta att vi en dag skola dö, men gå likväl till läkaren, när vi bli sjuka. — Att sedan Gud allena vet vad framtiden bär i sitt sköte, är lika klart som att kyrkan och den kristne veta var de ha sitt fäste, även om det värsta skulle inträffa.

Kyrkan i en »ideologisk» tid

Inom Moralisk Upprustning — Moral Re-Armament, MRA — hör man någon gång röster säga ungefär så: vi göra just det som kyrkan skulle göra.

Påståendet kan tyckas stötande. Utan tvivel är det ensidigt. Visst är emellertid, att det som Moralisk upprustning gör, exakt svarar mot det perspektiv som ovan antytts. Detta perspektiv är självfallet välbekant för kyrkans män, det sysselsätter livligt många av dem, och det har ofta behandlats i den kyrkliga diskussionen med sakkunskap, klarhet och skärpa. Men våga vi påstå att det som kyrkan gör — tag gärna kyrkan i vid betydelse, kristenheten, den kyrkliga och frikyrkliga — är det rätta svaret på materialismens och sekulariseringens offensiv mot själva grundvalarna för Västerlandets liv? — Må man ej missförstå. Vad som på kyrkligt och frikyrkligt håll utföres är i mycket beundransvärt. Det arbetas hårt, ofta under trånga och tunga villkor, ingalunda utan framgång. Det som göres är också sådant som måste göras. Men svarar det till fredsställande mot lägets krav?

Det som kyrkan — fortfarande fattad i vid mening — syftar till med sitt arbete är att göra människor till verkliga kristna, till troende människor, till levande och ansvarskännande medlemmar av samfundet.

Är det icke detta kyrkan skall göra? — Jo, naturligtvis.

Men är det nog? — Ja, ifall detta att bli en levande kristen, en »troende» människa, fullt ut betydde det som det betyder i bibelns värld, nämligen att Gud får makten över hela denna människa och alla

hennes livsområden, så att han förbehållslöst kan och får begagna henne för sina syften och för dem jämväl kan och får begagna hennes gemenskapsliv, i hem, arbete, samfund.

Men betyder det i allmänhet detta?

Det har alltid funnits mycken ogudaktighet. Kyrkan har haft att kämpa mot denna och att kämpa för gudsfruktan och levande kristendom. I äldre tid, då kristendomen framstod som samhällets och kulturens självklara grundval, var denna uppgift kyrkans enda väsentliga. Det är icke mer så i en tid, då kampen tillika och lika mycket gäller just själva denna grundval.

I detta sammanhang bör en sak beaktas, som har en ganska allvarlig innebörd. Religiositeten i vårt land har i största utsträckning bestämts av de stora väckelserna. Dessas direkta och indirekta verkningar på kyrka, samhälle och folk kunna knappast överskattas. De skapade om folkmaterialet. De dånade nyktra, vakna, ansvarskännande, offervilliga människor, en insats av oberäknelig betydelse för alla de följande stora folkrörelserna och för hela samhällsutvecklingen. Men väckelserna med den starka och klart bibliska betoningen av det enda nödvändiga, själens eviga frälsning, hade med sig en tendens till obiblisk begränsning av trons värld: inom denna värld föll framför allt det rent andliga, själens angelägenheter, uppbyggelsen och arbetet för evangeliets sak i omgivningen, i hemlandet och i

hednavärlden. Arbets-, kultur- och samhällslivet åter stämplades gärna såsom »världsligt». Gränsen mellan »andligt», resp. »kristligt», och »världsligt» tenderade att dragas icke blott mellan andligt och världsligt sinnelag, vilket är bibliskt och riktigt, utan mellan andliga och världsliga livsområden, vilket strider mot bibelns skapelse- och försynstro. Den kristnes uppgift såsom kristen ville därmed gärna bli begränsad på ett sätt som sekulariseringssträvandena måste hälsa med synnerlig tillfredsställelse. Det är just så kulturradikalismen och de nyhedniska ideologierna vilja ha det. De kristna, menar man, må odla sina specialintressen. Men med samhälle, stat, kultur, politik har kristendomen ingenting att skaffa — en uppfattning som stämmer helt med den religionspolitik och »religionsfrihet» som kännetecknar nazistiska och kommunistiska diktaturstater. Om väckelsen kom till ett svenskt brukssamhälle och grep både brukspatronens familj och arbetarfamiljerna, hade detta utan tvivel med sig en förändring av de personliga förhållandena och en ny gemenskap, som kunde rymma stora värden. Men tänkte i allmänhet någon, vare sig brukspatronen eller arbetaren, prästen, predikanten, att detta nya andliga liv kunde ha något att skaffa med det gemensamma arbetet, att Gud kunde ha något att göra med bruksdriften, lönerna, de sociala förhållandena, Järnkontoret? Och ännu i dag, ligger det måne i våra väckelsebygder nära till hands

för människor, som blivit troende, att tänka att deras insats för Guds sak icke bara rör uppbyggelsen, missionen, söndagsskolan och själarnas frälsning, utan de kommunala ärendena, organisationerna, det ekonomiska livet, samhällsarbetet i dess helhet, kulturfrågorna, det politiska livet? — Och ändå beror ju människornas välfärd och hälsa och vårt folks framtid, även den andliga, i hög grad på vilka moraliska grunder och vilken anda som bestämmer lösningen av hithörande frågor.

Självfallet bli människor icke skickade att lösa spörsmål av detta slag blott därför att de äro villiga att dra dem inom trons blickfält och anlägga moraliska perspektiv på dem. Religion och moral äro intet surrogat för social, ekonomisk, facklig och politisk sakkunskap. Men Moralisk upprustning har mångfaldig erfarenhet av hur dess anda och grundsatser satt människor, som äga sådan kunskap, i stånd att finna positiva utvägar ur ödesdigra dödlägen och skapande lösningar på problem som gäckat alla ansträngningar. Mod och initiativkraft föddes, osakliga motiv rensades ut, förtroende skapades, atmosfären förändrades. Därmed ändrades ock förutsättningar och möjligheter.

Luther och i sin mån den svenska 1600-talsfromheten förmådde på bibliskt vis draga livets helhet inom trons sfär och ställa den i lagens och evangelii ljus. Väckelserna i vårt land ha i allmänhet icke förmått det. Detta är avigsidan av det som var och

är deras utomordentliga och välsignelsebringande styrka. När de stora ekonomiska och sociala omvälvningarna kommo med industrialismens genombrott, var kyrkan i Sverige icke skickad att fatta vad som skedde och att bedöma det från frigjort kristliga och moraliska synpunkter. Hon var för bunden av det gamla stånds- och bondesamhällets traditioner och livssyn; hon var för litet andligt vaken. Och där hon var vaken, var hon det till väsentlig del i väckelsens tecken med dennas styrka men också med dess i detta sammanhang ödesdigra begränsning. Så kom arbetarrörelsens frammarsch att ske under andra signaler än de kristna och till stor del i motsättning mot kyrkan. — Det är lätt att vara efterklok. Det tillkommer icke oss att döma en gången generation, men väl att taga lärdom och varning av ett beklämmande kapitel i vår kyrko- och samhällshistoria.

Striden i och om vårt folk och alla folk gäller i denna dag icke längre blott och främst ekonomiska, sociala och politiska spørsmål och maktförhållanden. Den gäller icke heller blott enskilda själars eviga frälsning, en fråga som givetvis i och för sig har en annan och högre dignitet än alla övriga. Striden står om själva den livssyn och människouppfattning, om de andliga och sedliga värden som skola leda utvecklingen och bestämma framtiden. Den gäller idémakterna, den gäller människornas djupaste tro. Denna tro har intill sista mansåldrar-

na varit den kristna. *Men den är det icke mer.* Idé reser sig mot idé, tro mot tro, i en kamp, där hela vår existens står på spel. Frontlinjen skär tvärs igenom alla andra skiljegränser, gränser som därför icke längre tillhöra första planet. Det är detta som ger skäl för talet om en »ideologisk tidsålder».¹

I ett sådant skede är den ovan antydda begränsningen av kyrkans målsättning och av den gängse religiositeten, även där den är som bäst, ödesdiger. Det fanns givetvis mycken namnkristendom i Tyskland vid nazismens genombrott. Men det fanns utan tvivel också miljoner allvarliga, avgjorda, levande kristna, förhållandevis säkerligen lika många

¹ Orden »ideologi» och »ideologisk» ha sina besvärligheter. De äro jämförelsevis nya i litteraturen, blott halvtannat århundrade gamla. Och de ha nyttjats i skiftande betydelser och äro därför oklara. När de under sista åren blivit gängse, så att man nu möter dem snart sagt i varje tidning, beror detta utan tvivel på att man behöver dem såsom uttryck för något nytt i själva tidsläget, nämligen för den allt överträffande roll som nu tillkommer idéerna såsom makter i människornas sinnen och därmed i den historia som sker. En »ideologi» betyder numera icke ett luftigt tankesystem för kammarlärd att skriva böcker om och för drömmare att leka med, utan en idékraft som tar människor och folk med alla deras krafter i sitt våld och därmed blir en avgörande faktor i världsutvecklingen. Den mansålder som upplevt vad fascism, nazism och kommunism verkat behöver ordet och bör förstå det. En skrift av professor Eiliv Skard, »Ideologiernes tidsålder», ger ypperligt besked om såväl ordet som saken. (H. Aschehoug och Co. Oslo 1950).

som i vårt land och kanske fler, sådana människor som alltid, där de verka, genom själva sin existens äro något av ett salt i folklivet. Över huvud hyllade icke majoriteten av tyska folket den nazistiska ideologien. Men varken miljonerna allvarliga kristna eller den hyggliga, hederliga majoriteten av folket hindrade nazismens genombrott; de blevo i stället offer därför. Varför? — Därför att de — liksom i denna dag den stora massan av vårt folk och av dess levande kristna — väl voro anständiga, positiva, mången gång självupppoffrande och bra människor, men människor utan insikt om att en ny tid med helt nya krav brutit in, människor utan ideologisk vakenhet och kampanda. Paradoxalt nog utgör den stora massan av välsinnat folk, liksom mängden av allvarliga kristna, i en ideologisk tid på visst sätt ett problem, nämligen så till vida som deras förhandenvaro framkallar eller befäster föreställningen att det i grunden står ganska hyggligt till och inte är så farligt.

I viss mening och mera ytligt sett står det icke heller så illa till. Det ödesdigra är att faran kamoufleras och att, medan mängden av hyggligt folk sköter sina specialintressen, hela existensgrunden raseras under dem och deras intressen. Eller, för att bruka en annan bild, fienden besätter alla strategiska punkter utan att de märka vad som sker. I en rad av folk har man icke märkt det, förrän det var för sent.

Moralisk upprustning — ideologisk kampfaktor

Gud är ingen imitator. Han imiterar icke ens sig själv. Han skapar nytt. Moralisk upprustning är en skapelse av mer än mänsklig ingivelse. I årtal ha kristna i skilda samfund och riktningar bett om väckelse. Men ingen drömde om något sådant som MRA. Därför är det också för många kristna alltjämt svårt att däri känna igen Guds verk.

Vid världskonferenserna i Caux eller nu senast på Mackinac i Michigan, där nära 1700 personer från 32 länder och av skilda raser deltog, får man dag efter dag höra om hur strider mellan arbetare och arbetsgivare bilagts, hur strejker i hamnarna avvärijts, hur arbetsglädje, arbetsintensitet och produktionsresultat stigit i kolgruvor och andra storindustrier, hur en ny anda och moral med arbetsfred och samverkan skapats inom amerikanska flygbolag, hur äktenskap och hem räddats och förnyats. Det berättas, hur förbittrade och förbittrande nationella motsättningar övervunnits, hur rashat förbytts i förståelse och gemenskap, hur oförsonliga politiska motståndare blivit vänner, hur höga officerare, som kämpat mot varandra i tvenne världskrig, förenats i en fast gemenskap av personligt förtroende och av hel vilja att arbeta för försoning och samfällt väl. Man hör marxister, som satt in allt för sin övertygelse i Ruhr, i »Röda bältet» i Paris, i England, Wales och Skottland, i Italien och

i Skandinavien, vittna om hur de funnit en ny, moralisk och andlig ideologi och nu med samma lidelse kämpa för denna. Och ledande statsmän i ansvarigaste ställning förtälja, hur de vunnit ett nytt hopp för sina folk och för världen. Allt genom insatser från Moralisk upprustning.

Vad har detta med kyrka och kristendom att göra? Vart tar evangelium vägen? Hur är det med Ordet och sakramenten, med andaktsliv och gudstjänst, med bekännelsen, med omvändelse och helgelse, med kyrka och församling?

Bli över huvud människor verkligen kristna genom Moralisk upprustning?

Talas det inte om att man där kan vara med oavsett bekännelse, tro och religion? Även buddister och muhammedaner äro ju välkomna? —

Till det märkliga i MRA hör just detta att man *icke* i första hand är inriktad på att göra människor till »kristna», till »troende», till aktiva församlingsmedlemmar. Alla samfund och riktningar i kristenheten arbeta för detta mål. Detta mål är viktigt. Det finns bara ett mål som är viktigare, nämligen att Gud verkligen och framom allt annat får makten över människor och alla deras livsförhållanden. Det är för denna revolution som Moralisk upprustning ser sig kallad att verka. Den kan därför icke rätt förstås, om den uppfattas som en rörelse eller riktning bland andra inom eller vid sidan av

kyrkan med ett syfte liknande andra kristliga organisationers i allmänhet.

Det ideologiska vacuum varom förut talats får sina ödesdiga verkningar framför allt på de livsområden som det berättas om vid MRA-konferenserna. Det är på dessa områden som den ideologiska kampen är mest tillspetsad och som därför folkens framtid avgöres. Det är framför allt där som materialismen måste brytas och nya andliga grundvalar läggas. Det är också där som kyrkan i stort sett minst lyckats nå in med sitt sätt att fatta sin uppgift.

Moralisk upprustning når in.

Vad ligger bakom dess framgångar? Och vad är meningen med dess arbete?

Det förhåller sig ingalunda så, att Moralisk upprustning är något slags »metod» att lösa personliga, sociala, politiska och rasliga motsättningar, låt vara att den i hög grad haft sådana verkningar, icke heller en »metod» att göra moderna »hedningar» till kristna, ehuru den också i det stycket burit förunderliga frukter.

Moralisk upprustning kämpar för det första för att i en tid, som hotas av sönderfall på grund av den tilltagande laglösheten i enskild och offentlig livsföring, upprätta Guds buds absoluta auktoritet. I den mån den lyckas, skapar den oundgängliga förutsättningar för förtroende och gemenskap och därmed för lösningen av alla slags samarbetsproblem.

Till det mest karakteristiska för vårt folks och Västerlandets moraliska och andliga situation hör den fortgående upplösningen av alla etiska normer. Allt medan starka krafter inom press, litteratur, radio, film m. m. fortsätta att befordra denna upplösning, upptäcka människor som stå mitt i nutidslivets bistra realiteter — politiker, industrimän, fackföreningsledare av alla färger — att deras bästa strävanden gäckas, om de icke finna en ny grund av obetingad moral, och de hälsa Moralisk upprustnings fyra krav — absolut ärlighet, renhet, osjälviskhet, kärlek — som en genial upptäckt. »Aldrig har det från Kreml kommit någon idé, som kan mäta sig med Moralisk upprustnings fyra normer», säger en engelsk hamnarbetare. Och en ledande tysk kommunist, som gripits av rörelsen, vittnar: »Var och en som inte vill följa de absoluta normerna ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek, är en förrädare mot sin klass och mot sitt folk».

De fyra kraven äro ju intet nytt. I kristna folk känner envar dem. De äro en enkel sammanfattning av Kristi bud. Även i icke kristna länder svara samvetena hastigt ja till denna vädjan. Det är icke svårt att klargöra att åsidosättande av dessa normer med nödvändighet äventyrar sammanlevnad och samarbete och därmed förbereder olycka och fördärv. Detta har ofta påvisats av kristna eller över huvud allvarligt tänkande människor. Att denna insikt nu mottages såsom ett nytt revolutionerande

budskap, beror alltså icke på dess innehåll, som är gammalt och välkänt, utan därpå, att den av Moralisk upprustning och dess människor framföres med en enkel verklighetsnärlighet som varit långt ifrån vanlig. Man diskuterar inte människors etiska problem men hjälper dem att få dem lösta genom att lära dem att mitt i alla nutidslivets svårigheter ställa sig själva och alla sina förhållanden i ljuset av dessa enkla bud just såsom »absoluta» och söka Guds lösning. Saken blir närgången och oundkomlig framför allt genom vittnesbörden om vad denna realism betytt och verkat i vanliga människors vanliga förhållanden. Man lär ingen ny moral men lär människor att ta den gamla moralen på radikalt allvar mitt i den verklighet där de äro ställda. Att detta ter sig som något nytt och avgörande för människor som den gängse kristliga verksamheten och förkunnelsen i stor utsträckning lämnat oberörda, är en allvarlig tankeställare för oss kyrkomän och kristna.

För det andra kämpar Moralisk upprustning för att i alla yrken, samhällskretsar och folk uppväcka och dana människor ledda av Gud och därmed skickade att föra utvecklingen in på nya, hälsobringande vägar mot en framtid av frihet och vänskap, trygghet och fred. I en sekulariseringens och avkristningens tidsålder, då Gud för massor av folk blivit en vidskepelse, en myt, ett fornminne, en högtidssymbol eller ett frågetecken, gör Moralisk

upprustning Gud till den centrala faktorn mitt i deras modärna, bullrande och hektiska vardagsverklighet. Även detta sker på ett sätt som överraskar genom sin enkelhet. MRA lär människor att bli stilla och att ge akt på och lyssna till de röster som tala i stillheten. Det är ett experiment som ingen har anledning att avvisa, vilken religion eller irreligion han må hylla. Att varje dag på allvar vara stilla, pröva sig själv och sina förhållanden i ljuset av de obetingade buden, ge akt på vilka samvetsreaktioner, tankar och ingivelser som inställa sig och, för säkerhets skull, sätta dem på papper, så att deras innebörd icke så lätt förflyktigas, detta enkla företag kan få och har i tusentals fall fått de mest oväntade omvandlande verkningar. Får en människa mod att handla efter vad hon i sådana stunder efter samvetsgrant övervägande finner sig manad till, blir hennes problem vanligen icke, huruvida Gud finns till, utan hur hon skall bli helt ledd av honom. Den stilla stundens experiment är lämpligt och tillgängligt för vem som helst när som helst och var som helst. Bland allt slags folk har det visat sig fungera, bland industrimagnater, arbetare, generaler, statsmän, präster och primitiva hedniska huvudjägare.

Där »experimentet» med de absoluta normerna och den »stillu stunden» helhjärtat fullföljes, förändrar detta — hävdar Moralisk upprustning för det tredje — människornas inre och yttre liv. Det

gör dem annorlunda, »förvandlar» dem, som det vanligen heter på MRA-språk, ändrar deras sinne och inställning. Det gör dem villiga att inse, erkänna och rätta egna fel utan att vänta på motparten, att kämpa ej för *sin* rätt utan för *vad som är rätt* och att söka och främja en på de absoluta normerna byggd gemenskap såsom människans naturliga livsform i äktenskap, hem, arbete och samfundsliv. Moralisk upprustning lär vad kyrkan och de kristna alltid sagt men icke alltid helhjärtat trott, nämligen att människan, varje människa, verkligen i grunden kan förändras, icke av egen kraft men genom Guds, och att människan, varje människa, verkligen kan i alla sina förhållanden och angelägenheter ledas av Gud och kan på denna väg finna Guds lösning på enskilda och samfällida svårigheter. Detta liv i förvandling, under ledning och i gemenskap är, menar man, det normala, i grunden det enda riktigt normala livet. Och därigenom kunna hem, arbetsliv, samhälle, folk och folkvärld förändras i riktning av Guds tankar och syften, som äro kärlekens, brödrasinnetts, den klasslösa gemenskapens, där ingen förtryckes eller utnyttjas, men envar kommer till sin rätt och alla samverka för varandras och det helas bästa — en revolution inifrån med verkningar på alla livsområden, förutsättningen för en hela människotillvarons sannskyltiga renässans.

Vad som redan skett genom Moralisk upprust-

ning är så omfattande, så överraskande, så betydelsefullt, att det som här sagts icke med någon rätt kan stämpas som överord och fantasteri. Fakta tala. Det är betecknande att just bland de ideologiskt mest vakna och klarsynta människorna i denna tid — kommunister som i årtionden kämpat för en radikal nygestaltning av samhälle och värld, storindustriens män på arbetar- och arbetsgivarsida, allvarliga politiker som se de väldiga hinder som hat, misstro och själviskhet hos enskilda, grupper och folk resa för en positiv och fredlig utveckling — att just bland sådana människor Moralisk upprustning finner hängivna anhängare. De hälsa den som den »ideologi» som ensam kan leda världen och samhället undan kaos och undergång och trygga människovärde, rätt, frihet och fred åt våra efterkommande. Bland deltagarna i konferensen på Mackinac märktes rader av politiker och industri- och arbetarledare, och hälsningar kommo från tyske rikskanslern Konrad Adenauer, franske utrikesministern Schuman, statsministrarna i Belgien och Japan, ett stort antal andra ministrar i skilda länder, fyra av svenska riksdagens talmän och vice talmän, officerare i högsta ledande ställning, ledande män i en mängd industrier och fackförbund i Amerika, Europa, Afrika, Indien och Nya Zeeland m. fl.

Moralisk upprustning och kyrkans kristendom

Allt detta, tänker någon, må ha sitt värde och sin betydelse. Det är givetvis en stor sak att det åter lägges en grund av obetingad moral för livet, att man på denna grund finner nya möjligheter att lösa konflikter och skapa gemenskap och samarbete, och att människan förhjälpes att söka en högre inspiration och ledning för sitt handlande. Det må vara tänkbart att detta rent av kan få avgörande verkningar för folkens framtid.

Men frågan kvarstår: Är detta kristendom? Vart tar det specifikt kristna vägen, evangeliet, försöningen, Kristus? Är icke Moralisk upprustning snarare ett slags allmänreligion vid sidan av eller ovanom de verkliga religionerna? Jesus säger: »Ingen kommer till Fadern utom genom mig» (Joh. 14: 6), och aposteln: »I ingen annan finnes frälsning; ej heller finnes under himmelen något annat namn, bland människor givet, genom vilket vi kunna bliva frälsta» (Apg. 4: 12). Hur stämmer detta med Moralisk upprustnings budskap och praxis, där, åtminstone efter orden att döma, Kristus icke tycks stå i centrum. Har kyrkan som kyrka något förhållande till denna företeelse och någon anledning att befatta sig med den?

Det är naturligt att sådana frågor ställas. Om det icke är lätt att besvara dem kort och enkelt, så beror detta på att rörelsen icke är ett religionssam-

fund e. d. utan ett moraliskt-andligt livssätt, en fortgående aktion, själv säger den ibland: en »revolution». Den kristne som personligen upplevt Moralisk upprustning i funktion kan icke tveka om att detta är kristendom i funktion. Han har erfarit hur det bragt hans kristendom att fungera på ett nytt realistiskt sätt. Men att sätta förhållandet mellan Moralisk upprustning och evangeliet på en enkel formel låter sig icke göra.

Likväl kunna ju alla frågorna här ovan ställas, och de böra, så gott sig göra låter, besvaras eller belysas.

Först må sägas att kyrkan har anledning att noga besinna sig inför denna företeelse redan på grund av det enkla faktum att den i stor utsträckning gör och uppnår sådant som kyrkan vill, men som hon icke förmår såsom hon vill. Däröfver är förut talat.

Vidare bör erinras om att Moralisk upprustnings hela världsfrämjande verk har sprungit fram ur den kristna kyrkans sköte. Dess historiska upphov är en präst, och själva den djupaste upprinnelsen är den förvandlande upplevelse av korset, som en gång gav honom lösningen på svåra personliga problem. Den som närmare lärt känna rörelsen har också nog samt märkt att hela den skara av män och kvinnor från skilda folk, som upphovsmannen, Frank Buchman, samlat omkring sig och skolat för dess arbete, och som ger allt vad de hava för detta arbete, är centralt kristna människor med stor andlig

erfarenhet och helt förankrade i kristendomens väsentligheter. Att de därifrån hämta inspirationen till hela sin gärning och livsföring, står utom allt tvivel. Det sätter helt prägeln på deras trängre gemenskap. Det kommer också då och då fram under den offentliga verksamheten, ibland på överraskande sätt och i oväntade sammanhang.

Det är betecknande för Moralisk upprustning att den icke är eller vill vara någon kyrka eller sekt. Den har inga gudstjänster, inga predikningar, ingen sakramentsförvaltning, inga församlingar. Den är ingen organisation, den har ingen medlemsförteckning. Man kan inte gå in i den eller anmäla sitt utträde. Man är med eller utanför genom sitt sätt att leva. Den gemenskap som rörelsen skapar och som är utomordentligt reell och funktionsduglig har karaktären av en världsomfattande familjegemenskap utan organisation och stadgar.

Det är ett radikalt missförstånd, om man tänker att denna MRA:s »okyrkliga» karaktär beror på att den skulle ställa sig ovanför kyrkan med hennes olika delar och samfund och betrakta kyrkan såsom mer eller mindre ovidkommande eller obehövlig. Ett lika grovt missförstånd är det, om man föreställer sig att det enkla budskap varmed rörelsen möter alla lika — troende kristna av skilda konfessioner, sekulariserade människor, västerländska modärna hedningar, materialister av alla färger, judar, muhammedaner, hinduer och buddister — att detta

enkla budskap om absoluta krav, stilla stund, Guds ledning, förvandling och gemenskap skulle betraktas såsom den egentliga kärnan i kristendomen och eventuellt andra högre religioner. Kristendomens kärna är Kristus själv och Guds frälsande gärning i och genom honom – varemot självfallet icke strider att lydnad för Kristi bud, realistisk tro på Gud och en radikal sinnesändring hör till det väsentliga i det kristna livet. Moralisk upprustning företräder ingen religionsblandning, icke något slags förenklad allmänreligion eller något religionsextrakt, som skulle ersätta de verkliga religionerna. Den har ingenting gemensamt med sådana kända tänkesätt som reducera kristendomens egentliga väsen till Jesu kärleksetik e. d. och sovra bort dess dogmatiska innehåll som onödigt mänskligt påhäng. Det finns ingen anledning att betvivla Frank Buchmans renlärighet som kristen. Moralisk upprustning vill icke undantränga eller ersätta kyrkan. Just därför undviker den allt som det tillhör kyrkan som kyrka att göra. Den vill icke ingripa på kyrkans område och vill icke förändra något i kyrkans tro och ordning. Själv är den ett utflöde av kyrkans liv och kan icke tänkas utan kyrkan. Det enda den vill med kyrkan är att levandegöra henne, att bringa henne och hennes folk i full funktion. Därför, långt ifrån att dra människor ifrån kyrkan, befäster Moralisk upprustning trohets- och ansvarsbandet mellan den enskilde och hans samfund. Han skall under Guds

ledning ta ansvar för detta livsförhållande som för varje annat. En framstående katolsk lekman, som anslutit sig till rörelsen, har uttryckligen som en klar MRA-princip hävdad att envar skall vara trogen mot det samfund som han är uppfostrad i.

Moralisk upprustnings budskap är sålunda icke avsett att för den kristne ersätta den kristendom som hans kyrka lärt honom, utan i stället just att sätta denna kristendom fullt i funktion. De absoluta buden, stilla stunden, Guds ledning, förvandling, detta budskap tvingar mig att se, om min kristendom är sådan, att Gud och hans vilja blivit centrum i mitt liv, om Gud har makten över mig och allt mitt och får begagna mig och alla mina krafter, resurser och förhållanden i kampen för sina syften. Detta budskap med sin egendomligt enkla praxis hjälper också den kristne att starta på nytt, ej bort från sin nedärvda, kanske redan personligt tillägnade kristendom, utan djupare in i den, djupare in i bibeln, djupare in i Kristusgemenskapen, djupare in i korsets och uppståndelsens mysterium. Att det så förhåller sig, bekräftas av tusentals personligen kristna människor, som genom Moralisk upprustning upplevt en andlig förnyelse.

Men de modärna hedningarna, de sekulariserade, de många i Västerlandet, som för länge sedan upphört att betrakta kristendomen som något som personligen anginge dem? — De komma icke till våra gudstjänster, och om de någon gång råka komma,

säga de vanligen att där inte är något för dem. Men de ha i tusental kommit till Caux eller andra MRA-tillfällen, därför att där talas om frågor som bränna dem. Och tusentals gånger har det gått dem på liknande sätt som troende kristna. Lagens majestät har återupprättats för dem. De ha i stillhetens och eftertankens stunder börjat förstå att problemen inte sitta bara i förhållandena eller i andra människor utan i dem själva. Gå de vidare, äro de snart inne på en väg, där bekännelse och förlåtelse bli avgörande realiteter. Med denna förändring i deras sinne, denna »sinnesändring», börja gamla bortglömda eller förkastade sanningar få mening och verklighet. Gud är nära. Om de ej vika undan, inträffar det att de nå en punkt där evangeliets ord om försoning och förlossning blir det enda fästet. Att detta ord når dem, därför är sörjt. Om det icke först sker genom kyrkans offentliga förkunnelse, så sker det personligt inom den gemenskap med kristna människor, som de föras in i.

Men varför icke börja med evangeliet? Varför icke direkt och omedelbart predika Kristus för människorna? — Svaret är redan givet: dels skulle massor av de människor som det gäller att föra under Guds herravälde över huvud aldrig infinna sig eller nås, dels saknas hos massor av dem förutsättningarna för att fatta vad evangelium innebär. Till dessa förutsättningar hör framför allt Lagen, som föder »kännedom om synden» och så blir en »upp-

fostrare till Kristus» (Rom. 3: 20; 7: 7; Gal. 3: 24). Tydligt går vägen till andra artikeln för många människor i denna sekulariserade tid över första huvudstycket och första artikeln. Om man hänvisar till Jesu ord om att ingen kommer till Fadern eller känner Fadern utom genom Sonen (Joh. 14: 6; Matt. 11: 27), så kan erinras om ett annat ord av Mästaren: »Var och en som har lyssnat till Fadern och lärt av honom, han kommer till mig» (Joh. 6: 45). Det är ingen ringa ting att människor, som förlorat all verklig tro eller aldrig haft någon, börja ta Guds bud på personligt allvar och lyssna till Faderns röst. De äro icke långt från Sonens rike. Om de finna vägen dit, beror ofta på vad slags kristna de få beröring med.

Vad här sagts är förklaringen till den ständigt förnyade erfarenheten att västerländska människor som gripits av Moralisk upprustning i regel förr eller senare finna vägen till kyrkan. I Mackinac talade internationelle vice ordföranden i Amerikas transportarbetarförbund en söndag gripande om den djupgående förändring som mötet med Moralisk upprustning medfört i hans personliga liv och i hans arbete och arbetsförhållanden. Mot slutet berättade han att han denna söndag här på Mackinac för första gången på åtta år gått till bikt och kommunion. »Och för detta har jag, en katolik, att tacka doktor Buchman, som visst är protestant eller något sådant», tillade han, vördnadsfullt vänd till

denne. Ofta hör man katoliker säga att, sedan de blivit gripna av Moralisk upprustning, ha de blivit bättre katoliker, eller att de därigenom börjat förstå att de måste ta sin religion på allvar. Erfarenheten är liknande på protestantiskt håll.

Moralisk upprustning vill icke erbjuda, än mindre vara »ett nytt evangelium» (Gal. 1: 6) med pretention på att frälsa världen. Dess ansvariga kretsar tro och veta att det blott finnes en Frälsare och att världens och människornas andliga och eviga frälsning är Guds verk genom honom och icke människors. Vad rörelsen vill och gör är att under Guds ledning och genom hans kraft kämpa för en förnyelse av de andliga och moraliska grundvalar för enskilt och samfällt liv, som i Västerlandet en gång lagts genom kyrkan och varförutan detta är dömt till sönderfall och undergång. Moralisk upprustnings »ideologi» hjälper enskilda människor att återfinna denna grund för sitt liv och att på ett levande och omskapande sätt tillgodogöra sig dess andliga värden, så att de själva bli krafter i nydningens tjänst. Åt demokratiens stats-, samhälls- och livsform, som ju är grundad i kristendomens människo- och livsuppfattning, erbjuder sig Moralisk upprustning såsom den ideologi som kan göra den till mer än form. Den vill rädda demokratin från att falla offer för intressenas hänsynslösa makt-kamp och maktmissbruk och att därmed upplösa sig själv, och den vill ge den det moraliska patos

och den andliga inspiration som den oundgängligen behöver för att verkligen fungera och segerrikt bestå i en tidsålder, då världens och folkens öde hänger på utgången av den ideologiska kampen.

För denna sin uppgift behöver Moralisk upprustning själv och lever den av evangeliets inspiration och kraftkälla.

Finns det något »nytt» i Moralisk upprustning? — Knappast, tankemässigt sett; åtminstone intet väsentligen nytt. Något nytt är på visst sätt den plats som ges åt stillheten och »lyssnandet», åt Guds ledning och åt laggemenskap och lagarbete i vanliga människors normala liv och verksamhet. I sak är ju dock detta bibliska element, om än ofta underligt förgättna eller undanskjutna i kyrkans liv. Betydelsefulla erfarenheter och, kanske kan man säga, ny-erövringar ha gjorts på den religiösa psykologiens och själavårdens områden.

Men det *nya* i Moralisk upprustning ligger framför allt i att gamla ting *levas* med en ny, sällsam styrka och påtaglighet. Det är ett trons och kärlekens liv efter Kristi sinne med förvandlande kraft, en nydaning som genom människor som förvandlats och ständigt förvandlas når in i alla livsförhållanden.

Kraften uppenbarar sig bl. a. i den offervilja som Moralisk upprustning framkallat och som bär dess verksamhet. Miljoner och åter miljoner kronor ha offrats och offras. Rika människor och fattiga ha

givit allt vad de äga. Löntagare offra regelbundet en viss, ofta betydande del av sin inkomst. MRA:s heltidsarbetare, män och kvinnor, yngre och äldre, gifta och ogifta, av allehanda yrken och bildningsvägar, ge genom åren all sin tid och kraft, utan löner, utan framtidsgarantier. De bo ibland i direktörspalats, ibland i ett oeldat arbetarkök eller en korridor. Stundom veta de icke, varifrån de skola få mat nästa dag, eller var de skola bo nästa vecka. De lita på att om de göra vad Gud leder dem till, skall han sörja för deras och arbetets behov. Så har det gått, för åtskilliga genom många år, under försaker, möda och sällsam glädje. De äga stödet av den gemenskap i arbetslag, som är deras livsform och där man vant sig att tänka på och för varandra och dela allt, och av hela den världsvida familjegemenskap som de äro omslutna av. De äro, kan man säga, dessa Moralisk upprustnings arbetare, ett slags den modärna tidens franciskaner, utan organisation, utan ordenslöften, utan ordensdräkt, men egendomslösa som Franciskus och hans vänner och med den frihet, glädje och gemenskap som följer av att offra allt för en stor, samfäll, av Gud given kallelse. Många försaka under åratat eller för alltid hem och familjeliv.

En sådan tillvaro kan te sig fantastisk och verklighetsfrämmande i en materialistisk tid. I själva verket är den en högst hälsosam och välbehövlig predikan om evangelisk frihet och ovärldslighet, ett

exempel som har skänkt ny aktualitet och konkretion åt drag i evangeliet som i vår konventionella borgerliga tillvaro och vår alltför villigt förborgerligade kyrka ryckt så fjärran, att deras tolkning för det mesta blivit mer eller mindre en om- eller borttolkning. Dessa »franciskaner» äro minst av allt verklighetsfrämmande. Få människor äga en så intim, saklig och grundlig kännedom om det modärna praktiska livets realiteter och avgörande problem.

Kyrkan kan icke avvara slikt självhängivelsens sinne och verk, även om hon haft och har svårt att frammana och uppamma det och bereda rum för det. Det finns likväl, icke minst i hennes unga led, en vaknande längtan efter det urkristligt radikala, det bibliskt äventyrliga, efter att få ge sig helt, efter att få offra allt. Gärna tar sig denna böjelse, som det icke finns någon anledning att dämpa, romantiska, repristinerande uttryck. Man blickar mot medeltida förebilder, främmande för evangeliskt trosliv. I Moralisk upprustning uppleves det stora äventyret med den enda romantik som i sådant sammanhang är något värd, den som består i att vara med där Gud handlar och att bli ett villigt verktyg för hans oberäknliga och överraskande syften mitt i nuets brännande verklighet.

Till det snillrikt egenartade i MRA:s världsaktion höra planerings- och skolningscentra sådana som Caux. Blott en bråkdel av de hundratusentals människor som personligen bejakat Moralisk upp-

rustning kommer till Caux. Men en världsrevolution behöver ett centrum för planläggning, för inspiration, för skolning. Kommunismen har Moskva, Moralisk upprustning Caux. Det praktiska lagarbetet under de absoluta buden och Guds ledning, gemenskapen tvärs över nations-, ras-, konfessions-, kultur- och bildningsgränser, den på en gång befriande och uppfordrande atmosfären av klarhet, glädje, kärlek och kraft, vittnesbörden om kampen för ett människoliv efter Guds sinne, framburna av det praktiska livets människor från alla världens kanter och genom skådespel, sånger och musik av högsta och renaste inspiration med oemotståndlig humor och skakande patos — allt detta låter människor omedelbart uppleva vad Moralisk upprustning är och vill och vad ett sant människoliv, ett klasslöst samhälle, en kärlekens värld kan vara. Caux blir en profetia och en förebild. Denna upplevelse har hjälpt tusentals människor att se klart och att välja rätt. »I tjugufem år har jag sjungit Internationalen av hela mitt hjärta och all min kraft», sade en tysk kommunist efter några dagar i Caux, »men detta är första gången jag ser den levas». Och en av hans kamrater, politisk distriktssekreterare i kommunistpartiet, berättar: »Jag kämpade förbittrat mot mina vänner, som reste till Caux och som var funktionärer i det kommunistiska partiet. Men när jag kom dit, fann jag det jag hade kämpat för i årtal — det klasslösa samhället. Jag fann där en ideologi, som

ledde till social rättvisa och som kunde tillfredsställa människans djupaste behov — en idé, som kan ge oss lösningen på de sociala problemen i Västerlandet och på motsättningarna mellan Öst och Väst, då ju Moralisk upprustning inte är *mot* utan *för* något — *för* att alla och envar, överallt i världen, skall förändras». Han tog själv konsekvenserna. »Jag förstod att jag måste bli fullständigt anorlunda, först i familjekretsen, sedan i mitt förhållande till grannarna och till kamraterna i gruvan . . . I Caux fann jag en bro till mina medmänniskor. Förvandling är den plattform, på vilken folk ur alla raser och nationer kan finna varandra».

Det är inte bara kommunister som det gått på liknande sätt i Caux. Självfallet är Moralisk upprustning icke, såsom det ibland tros, en aktion för att bekämpa kommunismen. Den bekämpar allt slags materialism. Och den bekämpar den överallt på samma sätt: genom hjärtats förvandling.

Moralisk upprustning — ett kyrkornas enhetsband och en religionernas samlingspunkt

Moralisk upprustning utgör en lysande bekräftelse på det genialt träffande i ärkebiskop Nathan Söderbloms ekumeniska program. Han menade att även om kyrkorna bära samråda om enhet i tro och

kyrkoförfattning — »Faith and Order» — så kan denna väg först långt i fjärran leda till praktiska resultat, och att en annan väg samtidigt bör beträddas, nämligen samråd och samarbete för att finna och hävda vad kristendomen kräver på det etiska, sociala och politiska livets skilda fält. Under en sådan strävan skall man, menade han, uppleva de kristnas faktiska enhet och på samma gång stärka denna, allt medan man lämnar åt varje kyrka att ostört vårda och förvalta sitt arv av läror och traditioner. För detta program — enhet i »Life and Work» — samlade och genomförde han världskyrkomötet i Stockholm 1925, en milstolpe i kristenhetens historia. Det ligger i sakens natur att mötets förhandlingar väsentligen måste omfatta utredningar och diskussioner om etiska och särskilt sociala frågor. Moralisk upprustning är Life and Work i praktisk funktion: kristna av alla konfessioner — även romerska katoliker, vilka saknades vid Stockholmsmötet — förenas i en enda stor strävan att genom Guds kraft och under hans ledning omdana människor och förhållanden efter Kristi bud. Vid Moralisk upprustnings konferenser diskuteras praktiskt taget icke, men där sker dess mera. Och medan varje kyrka lämnas i orörd besittning av sin ordning och lära och man förväntar att varje kristen skall vara trogen mot sitt samfund, uppleves i denna lidelse och detta samarbete för Guds herravälde i de enskildas och folkens liv en gemen-

skap i Anden av sällsamt upplyftande och stärkande art. Det torde icke i samtiden finnas någon full motsvarighet till denna livets och handlingens ekumenik. Den kommer säkerligen att få verkningar för hela den universella kyrkans liv. Den innebär en »klimatförändring» på det konfessionella området, vars följder icke kunna beräknas, och som av de deltagande erfars som en glädje- och kraftkälla av säreget slag.

Sträcker sig denna ekumenik också till de icke kristna religionerna? Är det inom Moralisk upprustning snarast likgiltigt, om man är kristen, budhist, hindu, jude eller muhammedan? Hur skall det förstås att främmande religionsbekännare välkomnas, synbarligen utan att göras till föremål för några omvändelseförsök? — Följande må tjäna till belysning av dessa näraliggande frågor.

Vad världsmissionens väldiga gärning allt ifrån förra århundradet varit och är för de icke kristna folken, det är på visst sätt Moralisk upprustnings världsaktion för den nyhedniska sekulariserade världen med dess aggressiva materialism. Det är nu betecknande för den »ideologiska» tidsålder som vi trätt in i, att de icke kristna folken i stor utsträckning dragits in i samma sekularisering och ideologiska kamp. Detta är en följd av industrialiseringen och av den fantastiska utvecklingen av kommunikationer och nyhetsförmedling och därmed av möjligheterna för propaganda och påverkan. Dessa

folks moraliska och andliga situation och deras sociala och politiska problem bli, med alla olikheter, i själva verket allt mera i väsentliga stycken desamma som Västerlandets. Moralisk upprustning möter arbetarledare, industrimän och politiker från dessa folk — och det är mest sådana den får förbindelse med — på alldeles samma sätt som västerlänningar och med samma enkla, revolutionerande ideologi. Man diskuterar icke religion med dem, men man lever samma gemenskapsliv med dessa människor som med »kristna» under de absoluta buden och i sökande av Guds ledning för lösning av de praktiska problem som de äro ställda inför, en lösning som alltid på ett eller annat sätt betingas av »förvandling». Det kan under alla omständigheter icke vara annat än riktigt att man i förhållandet till andra livsåskådningar och religioner knyter an till sådant som man har gemensamt och börjar därmed, icke med det som skiljer, och att man gör sig helt fri från den trånga »sektanda», som framför allt vill dra till sig och till oss, icke till Gud.

Den närmaste religiösa följden av detta förhållningssätt blir, såvitt jag förstått, att det moraliskt och andligt högsta i dessa människors religiösa arv, man kan säga det som mest är i släkt med kristendomen, aktualiseras och blir levande på ett särskilt sätt.

Bli de kristna? — Åtskilliga ha blivit det. De ha blivit det icke genom direkta omvändelseförsök från

kristna vänners sida, utan därför att de under detta liv enligt Moralisk upprustnings ideologi gjort erfarenheter som fört dem därhän. Själva skulle de förmodligen säga — jag har själv hört det — att de »fått ledning» att de skulle bli kristna. Några ha, efter omsorgsfull undervisning, blivit döpta i Caux. En ung indonesier berättade, hur det gått honom på detta sätt. Jag kom efteråt att tala därom med en närvarande landsman till honom, en muhammedan, som själv var gripen av Moralisk upprustning. Denne menade att hans döpte landsman gjort rätt: han borde bli kristen, eftersom han blivit »ledd» därtill; däremot borde man icke bli kristen på grund av andras övertalning. Själv hade han icke fått sådan ledning, men var, om jag rätt förstod, beredd att följa den, om han finge den. — En ung indisk arbetarledare, som tagit avgörande intryck av MRA och med framgång i arbetsstriderna tillämpat vad han lärt, sade till mig: »Jag har varit hindu. Vad jag är nu, vet jag inte». Vad han blir, kommer att visa sig. — Bland icke kristna deltagare i Mackinac märktes två framstående buddister från Burma, den ene en äldre abbot, som lämnat sin klostertillvaro och företagit denna långa färd för att närmare lära känna Moralisk upprustnings verksamhet, den andre en framstående numera pensionerad skolman och diplomat. Den förre förklarade mot konferensens slut att de fyra absoluta kraven överensstämde med hans buddistiska överty-

gelse och äro den enda grunden för försoning och fred, och att han ville arbeta för Moralisk upprustning och trodde att denna är den enda makt som kan försona Öst och Väst. Den senare förklarade att de båda ville arbeta tillsammans med MRA-laget i Burma under ledning av biskop West, en känd anglikansk biskop, tidigare missionär bland karenerna i Burma.¹

Detta samarbete mellan kristna och icke kristna på Moralisk upprustnings grund innebär en ny och ganska märklig situation i religionens värld. Den

¹ Tidskriften New World News meddelar i 1951 års augustinummer, att Burma har 80.000 buddistiska munkar. Varje by har sin munk och varje kloster sin skola. U Rewata, den ovannämnde abboten, som avlade sina klosterlöften för 47 år sedan, är ryktbar för sin vidsyn och fromhet och äger stort inflytande. Hans kloster besökes regelbundet bl. a. av åtskilliga regeringsmedlemmar. Han har konsekvent arbetat för fred inom och utom landet. Modfälld på grund av slitningarna i Burma och den kritiska situationen i Asien hade han beslutat att draga sig undan till ett kloster på Ceylon för att leva i bön och meditation. Mackinac gav honom nytt hopp, och han beslöt återvända till sitt land och ägna tre år av sitt återstående liv åt att föra Moralisk upprustning till sitt folk. Buddismen har, säger han, de fyra moraliska normerna. »Det viktigaste är att vi lära oss att leva dem varje stund. På Mackinac tänkte och planlade deltagarna icke blott för sitt eget folk utan för hela världen. Vi måste tillsammans med andra arbeta för att föra Moralisk upprustning till varje nation. Endast så kunna vi skaffa fred åt hela världen.»

betyder icke ett uppgivande av egen tro för något slags allmänreligion. Att den har fått och kommer att få betydelsefulla följder för lösningen av svåra praktiska, sociala och politiska problem, är ställt utom tvivel. Säkerligen kommer den också att få följder av rent religiös natur – vilka, kan ingen förutse. Moralisk upprustning lämnar detta tryggt åt Guds ledning. Att det kommer att sammanhålla med den personliga och andliga kvaliteten hos den kristna insatsen i samarbetet, säger sig självt. – Det bedrivs ingen mission i vanlig mening inom MRA. Men kristendomen lever så mäktigt därinom att ingen torde undgå att märka dess kallelse, en kallelse som har särskilda möjligheter att göra sig förnummen i en atmosfär sådan som Moralisk upprustning kan skapa. Man blyges icke för evangelium, som, när stunden kräver, frambäres i starkt personlig form. Och man vet: »Sanningen skall göra eder fria» (Joh. 8: 32).

*

Självfallet är det för varje levande kristen – inom eller utom Moralisk upprustning – en hjärtesak att Kristus blir känd och mottagen. När rörelsen likväl möter människor, kristna och hedningar, med ett budskap som icke i första hand är ett budskap om Kristus och hans frälsningsverk, ha orsakerna därtill redan i det föregående berörts. Några

ord må här blott tillfogas om frågan, hur vi som kristna ha att se på en gudstro som icke är förbunden med en medveten Kristus-tro eller över huvud med någon Kristus-känedom.

Guds bud — och de fyra normerna äro ju intet annat än en sammanfattning av lagens »senare tavla», såsom Jesus tolkat dess bud — äro ingen specialitet för kristna. De äro L A G E N för allt vad människa heter, livets egen heliga lag, som ingen ostraffat bryter, och som, när den lydes, främjar människors sanna välfärd. Lagen »har fått sin ände i Kristus» såsom frälsningsväg, men ingalunda såsom levnadsväg (Rom. 10: 4). Såsom sådan är den för Nya testamentets folk icke mindre än för Gamla testamentets ett ämne till tacksägelse och glädje.

Det behagar Gud att människor lyda hans bud, vilka dessa människor än äro, och vad de än tro. Det behagar också Gud att människor, som brutit mot hans bud, erkänna vad de brutit och begära förlåtelse, liksom det behagar honom att människor ge förlåtelse. Såväl Nya som Gamla testamentet lär att den som bekänner sin synd får förlåtelse, vem han än är. Att all Guds förlåtelse djupast sett ges »för Kristi skull», vet den kristne, även om den som får förlåtelsen icke ännu skulle veta det.

Detta betyder självfallet icke att det är mindre viktigt, om Kristus blir känd eller icke. Kristus har kommit icke blott för att en gång »i tidens fullbordan» utföra frälsningens verk, utan också för att

genom sin Ande och sitt av kyrkan förvaltade ord fullfölja detta verk. I Kristus uppenbaras sanningen om synd och rättfärdighet, om människan och om Gud, och blir den verksam till dom och frälsning såsom aldrig annars. Därför skall »bättring till syndernas förlåtelse i hans namn» predikas bland alla folk (Luk. 24: 47). Detta är kyrkans centrala uppgift, för vilken hon har blivit till. Men detta kyrkans uppdrag och övertygelsen om Kristi ojämförliga betydelse ge icke kristna människor någon anledning att ringakta eller underkänna vad som finnes av lydnad för Gud och tro på honom och av syndakännedom, bekännelse och förlåtelse utanför Kristus-kännedomen och Kristus-tron. Nya testamentet såväl som Gamla lär oss tvärtom att erkänna sådant såsom ett Guds verk, låt vara att gudstron först genom Kristus får möjlighet att bli vad den under jordelivets villkor kan och skall bli.¹ »I honom bor gudomens hela fullhet lekamligen» (Kol. 2: 9). Det har redan visats att den gemenskap med Gud och människor, som skapas inom Moralisk upprustning på grundvalen av dess ideologi, med en viss inre nödvändighet leder den som har kristen kunskap och tradition in i central och levande kristendom, försåvitt han fortsätter på den inslagna

¹ Förutom till Gamla testamentet må hänvisas bl. a. till Joh. 3:21; 8:47; 10:16; 11:52; 18:37. Apg. 10:35; 17:28. Rom. 1:19; 2:14-15.

vägen. Huruvida det kommer att gå icke kristna på samma sätt, beror icke blott på den kunskap om evangelium som de få utan också i hög grad på hur realistiskt, helhjärtat och kristuslikt de kristna MRA-vänner, som de få gemenskap med, leva sin kristendom i denna gemenskap.

Helt i kyrkan – helt i Moralisk upprustning

I juli 1950 gjorde de nordiska biskopar som genom personligt besök i Caux lärt känna Moralisk upprustning – fem svenska och en finsk – ett gemensamt uttalande om »Moralisk upprustning och kyrkosamfunden» av följande lydelse:

»Den beröring som vi på skilda sätt och framför allt genom besök i Caux vunnit med världs rörelsen för moralisk upprustning – MRA – har övertygat oss om att vad som sker inom och genom denna rörelse är en faktor av stor betydelse för världens andliga och moraliska förnyelse. I skilda länder har MRA på ett märkligt sätt brutit igenom skiljemurar och utlöst en ny, positiv anda – allt i och med en personlig förnyelse – inom industri, arbetarvärld och politik och över huvud inom områden, där kyrkorna med sitt budskap i allmänhet haft svårt att nå in. Icke minst från Tyskland och Japan meddelas betydelsefulla ting.

Med sin förbryllande spännvidd och sina praktiska, av traditionella hänsyn obundna arbetsmetoder är rörelsen djupt förankrad i och uppbyggen av centralt kristen erfarenhet, kristet personlighetsliv och kristen anda. Därom kan ingen tveka, som personligen närmare lärt känna rörelsen. Med sin realistiska gudstro, sin etiska radikalism, sitt gemenskapsliv och sin erövrarhåg har den gjort urkristna troselement levande och verksamma mitt i moderna och sekulariserade miljöer.

Rörelsen, som på ett egendomligt sätt svarar mot behov och krav i det nuvarande världsläget, har sprungit fram ur den kristna kyrkans sköte. Dess historiska upphovsman är en luthersk präst.

Såväl för kyrkans som för den andliga och moraliska världskampens skull är det av vikt att kyrkosamfundens ledare med positivt intresse möta denna rörelse och personligen lära känna den, något som bäst sker genom att någon tid deltaga i dess världskonferens i Caux, ifall möjlighet därtill erbjudes».

Biskop Wurm, en av tyska evangeliska kyrkans äldsta och mest ansedda ledande personligheter, vilken länge känt Moralisk upprustning och själv varit i Caux, skriver: »I Moralisk upprustning talar man inte så mycket om Kristi kors, men man lever genom kraften av Kristi kors. Alla komma under dess inflytande. Det är därför som där förenas människor av skilda partier, nationer och konfessioner».

Hela den föregående framställningen torde ha klargjort, varför det icke blott är möjligt utan tveklöst naturligt och påkallat att stå helt och förbehållslöst i kyrkan och på samma gång helt och förbehållslöst i Moralisk upprustning. Sammanfattningsvis må följande framhållas.

1) Såsom Moralisk upprustning har uppstått ur kyrkan, så behöver den kyrkan. Det har framhållits, huru hela dess kamp för att föra människor och genom dem förhållandena in under Kristi bud och Guds förvandlande makt, bäres upp av män och kvinnor med en djup och brinnande kristen tro, vars medelpunkt är korset, och har i denna tro, alltså i kyrkans innersta liv, sin djupaste inspiration och kraft. Moralisk upprustnings kamp är andligt sett i grunden den allmänneliga kyrkans egen kamp för att hävda Guds vilja och utbreda hans herravälde i denna tid och skulle falla samman den dag som den kristna inspirationen slocknade. En stark, helhjärtad insats i Moralisk upprustning av centralt kristna, i kyrkan levande människor är i verkligheten en insats för kyrkan själv. Ty kyrkans verkliga kamp gäller väsentligen icke henne och hennes intressen såsom samfund, utan gäller det som Gud skapat henne för: att föra hans budskap — lag och evangelium — till alla folk, göra Gud och hans vilja till den främsta verkligheten i människors liv och därmed göra människor till tjänare åt Guds syften med och i denna värld. Just när kyrkan fat-

tar sin uppgift i denna Moralisk upprustnings anda, skall hon finna att människor som fjärmats från henne lättare finna vägen tillbaka. Har hon tro, skall den nödvändiga aktsamheten om trons renhet icke komma henne att ängslas för den vidöppna gemenskapen med allt slags icke kristna människor från Västerland och Österland. Kristendom och kyrka skola inom denna gemenskap bevisa sin överlägsenhet och gudomliga sändning genom att med sinnelag, liv, anda och, när stunden är inne, ord vittna om vad Kristus har givit och ger och vad tron är. Kyrkan har intet att förlora men allt att vinna på en förbehållslös insats i Moralisk upprustning, en insats som för båda är av avgörande vikt.

2) Moralisk upprustning innebär en vädjan till kyrkan och en hjälp för henne att på ett nytt sätt leva och levandegöra gammal biblisk sanning. Guds bud skola återfå sitt majestät och åter bli obetingade, absoluta. Detta innebär självfallet icke någon »lagiskhet» och icke heller någon inbillning om att den syndiga människan här i tiden blir syndfri. Men det innebär att Guds bud icke rättas efter våra svagheter, att tvärtom vi och våra synder ställas i ljuset av Guds bud och dömas därefter, och att kampen mot allt slags synd föres radikalt och konkret. Först så komma vi ut ur den moraliska dimbildning, dit relativiseringen av de etiska normerna fört oss, där alla gränser plånas ut och ingen vet vad som är rätt, en dimbildning som trängt långt

in i kristna kretsar. Först så kan också evangelium åter bli förstått och förlåtelsen återfå sin höghet och sin frigörande kraft. Bekännelse och förlåtelse skola åter praktiseras enkelt och sakligt i enskilt och offentligt liv. Kyrkan har alltid lärt människorna vad Jesus har befallt. Men hon har icke alltid lärt dem att *hålla* vad han befallt. (Matt. 28: 20). Och stundom har hon lärt dem att kompromissa därom. Moralisk upprustning vill ta Kristi bud absolut, såsom han menat dem. — Icke mindre betydelsefull är MRA:s förnyelse av bibelns realistiska tro på att Gud vill och kan tala med oss i bönen och stillheten, att han vill och kan förvandla människor och människors gemenskap, att han vill och kan leda deras enskilda och samfällda handlande, när de lyssna till honom och lyda, att han kan och vill taga dem helt och göra av dem och med dem vad han finner för gott, och att han så genom dem vill och kan utföra sina avsikter. Tillika gör Moralisk upprustning fullt allvar med gemenskap och lagarbete såsom den naturliga livs- och arbetsformen för människor som Gud får makt över. — Allt detta är ett urkristet arv, som delvis inom kyrkan blivit ganska förgätet, men som det överallt är ödesdigert att lämna obrukat, icke minst inom församlings- och kyrkoliv.

3) I denna anda skall kyrkan fullgöra sitt gudomliga uppdrag att handhava Ord och sakrament, så att människor kallas till Gud och hans tjänst och

församlingen blir ett sannskyldigt andligt hem, som skänker ingivelse och kraft för ett liv och samliv efter Guds vilja. I överensstämmelse med sitt uppdrag skall hon söka uppväcka de kristna och om möjligt hela nationen till kamp för den andliga och moraliska förnyelse som Moralisk upprustning avser och som i denna ideologiska tidsålder är en livsnödvändighet för vårt folk och för folkvärlden. Kyrkan har ropat efter lekmännen. Men sanningen att säga har hon ofta inte riktigt vetat, vad hon skulle göra med dem, om de komme. En del kunna bli söndagsskollärare och ungdomsledare eller besöka gamla och sjuka eller sprida kristliga tidningar eller ta upp kollekt, när kyrkovärdarna behöva hjälp. En och annan kan predika. Och så ha ju alla »kyrkbänksämberet». Det är mig fjärran att ringakta något av allt detta. Men icke alla passa för de nämnda uppdragen. Och icke alla behövas, i varje fall icke om de skulle komma i större skaror. Därför att vi sett för trångt, för begränsat, för »kyrkligt» i inskränkt mening på kyrkans kallelse, därför att vi icke varit nog ideologiskt vakna, ha vi icke märkt att den ideologiska situationen *ropar* på kyrkans lekmän. Det är *de* som skola föra striden mitt i vardagens och nutidslivets verklighet, inom ekonomi och arbetsliv, på de kommunala, kulturella och nationella frågornas fält, i pressen och i den enskilda och offentliga debatten. De skola kämpa för den andliga och moraliska och därmed också

sociala och politiska förvandling som måste komma, ifall icke vårt folk och världen skola falla offer för inre upplösning och krigisk självförstörelse eller för en hednisk materialisms tyranni med ödeläggande av alla våra högsta personliga och andliga värden. MRA visar vad lekmännen skola och kunna göra -- den största och mest trängande uppgift som någonsin givits, en uppgift som kallar på var och en på varje plats. Kyrkan skall helhjärtat stå med och bakom lekmännen i denna uppgift, framför allt med dem som kämpa i främsta ledet, på de mest utsatta och avgörande fronterna, hon skall göra deras sak till sin och inspirera och stärka dem.

4) Moralisk upprustning löser ett dilemma som medvetet eller omedvetet plågat många av kyrkans bästa män och vållat mycken uppenbar eller förstucken prästerlig och kyrklig pessimism. Kyrkan har lärt att allt det värsta onda i människovärlden ytterst bottnar i människohjärtats ondskan, och att därför intet till sist kan bli och förbli riktigt bra utan en hjärtanas förändring, att utan bättring blir ingen verklig förbättring. Allt detta är, rätt fattat, sant. Ofta har kyrkan också vänt på tanken och sagt att samhällets och världens svåra problem till sist skulle lösas, att rättfärdighet, samförstånd och fred skulle bli rådande, ifall blott människorna på allvar ville vända sig till Gud. Även i denna tanke gömmer sig en sanning, om än mycket långt inne.

Man har emellertid inte riktigt trott på oss och

inte på allvar lyssnat till oss. Framför allt ha de folkgrupper där den sociala frågan varit mest brännande i största utsträckning vänt sig från kyrkan i likgiltighet eller kritik. Orsakerna därtill äro flera. De ha delvis belysts i det föregående. Blott ett par synpunkter må här beröras.

Ha vi själva trott på vad vi sagt, trott verkligt, realistiskt? — De sista mansåldrarnas historia bekräftar knappast vad vi predikat. De stora folkomfattande andliga väckelserna pågingo i vårt land samtidigt som industrialismen bröt igenom och de sociala frågorna allt oundkomligare pockade på en lösning. Men det var, såsom redan påpekats, icke väckelsens folk och den på nytt levandegjord kristna tron som gjorde de avgörande insatserna i kampen för denna lösning. Ofta visade de ringa förståelse för denna kamp, ibland motsatsen till förståelse. — En annan iakttagelse. När det gällt vad som varit ont och vrängt i tiden, ha vi i kyrkan ofta kunnat tala konkret, realistiskt, kanske slående. Men när vi skulle tala om sakens andra sida, om boten för soten, blevo våra ord förunderligt klichéartade och föga slagkraftiga. Vi ha vetat och sagt att ingenting blir riktigt bra, förrän människor göra allvar med att tro på Gud och lyda honom. Men vi ha icke riktigt vetat och kunnat säga, hur denna tro och lydnad skulle fungera, för att det onda i tiden skulle bekämpas och brytas. Ofta ha vi nöjt oss med att tänka att om blott människor på allvar

föras till Gud och bli hans, så ordnar sig allt annat sedan av sig självt. Det kunde finnas ett grand av fog för denna tanke i en tid då kristen tro och åskådning utan vidare kunde förutsättas ange riktningen för samhälls- och kulturliv. Men det är uppenbart oriktigt i en »ideologisk» tidsålder som den nuvarande.

Så har kyrkan å ena sidan sett tidens nöd, inte bara de enskildas — denna har hon bäst förstått och kanske också i icke ringa mån i sin predikan och själavård kunnat möta — utan den samfällda moraliska, sociala och andliga nöden såsom en del av världens situation. Å andra sidan har hon vetat att i evangeliet, i det andliga arv hon är satt att förvalta, ligger det enda verkligt avgörande botemedlet. Men hon har *icke* vetat, hur detta botemedel skall bringas att fungera, så att det verkar allt det som det kan och skall verka. Hon har trott att Gud med sitt Ords och sin Andes makt kan och vill omskapa icke bara enskilda människor utan också människolivets hela sammanhang, självfallet i denna syndens värld aldrig slutgiltigt och fullkomligt utan under en fortgående kamp. Hon har vetat att denna helhetens omdaning har sin förutsättning i den enskildes. Men det har fattats ett mellanled: var går vägen mellan den enskildes förändring och en förändring av förhållandena och miljön?

Denna kyrkans situation är farlig. Det är farligt, om hon icke kan tala lika realistiskt om räddningen

och hjälpen som om fördärvet och nöden. Här är en vanligen oförstådd huvudorsak till mycken maktlöshet i kyrkans budskap och mycken hemlig modlöshet hos många av hennes bästa tjänare.

Moralisk upprustning har funnit mellanledet. Den visar – redan i stor skala – hur den realistiska sinnesändringen, »förvandlingen», hos den enskilde skall kunna leda till realistiska förändringar i människors gemenskap och därigenom i ekonomiska, sociala, nationella och internationella förhållanden – just de förändringar varförutan världen går under. Mellanledet är enkelt men krävande. Det heter lagarbete under Guds ledning.

MRA erbjuder därmed kyrkan en ny stor möjlighet. Den skapar en plattform, icke för kyrkan att fullfölja sina i inskränkt mening kyrkliga syften, t. ex. att vinna nytt inflytande i arbetarvärlden och andra samhällsgrupper, som hittills i stor utsträckning avvisat hennes budskap eller stått likgiltiga och oförstående för det, utan en plattform där kyrkans, arbetarrörelsens, industriens, politikens och jämväl andra samhällsgruppers män och kvinnor tillsammans kämpa för en ny tingens ordning efter Guds sinne och under hans ledning. Under denna kamp få de, liksom på köpet, uppleva, hur gamla av synder, missgrepp och fördomar skapade skiljemurar antikveras och utplånas. Vad de gemensamt kämpa för är i grunden intet mindre än det som

kyrkan djupast vill: folket ett Guds folk, världen en Guds värld.

*

Konferensen på Mackinac samlades en dag på öns stämmingsfulla kyrkogård kring den vackra grav, där biskop Logan Roots vilar. Denne var under en mansålder verksam i Kina, där han vann ett apostoliskt anseende och ett personligt inflytande vida utöver sin kyrkas och missions gränser och jämväl utanför kristendomens råmärken. Med Frank Buchman förband honom en livslång vänskap. Sedan han lämnat missionsfältet ägnade han sin ålderdoms år helt åt MRA:s verksamhet. Han dog på Mackinac år 1945. Vid hans bår yttrade en högtstående engelsk kyrkoman:

»Dessa dagar ha för mig betytt en kallelse. Han gav mig och tusenden sådana som jag ett fullständigt nytt begrepp om kyrkan: kyrkan på marsch, kyrkan som en mäktig armé, kyrkan som icke begär något för sig själv men kämpar för nationens själ och tolkar och genomtränger allt dess liv, den skapande tankens avantgarde, som för arbetare och industrimän, för statsmän och vanligt folk upplåter hemligheten med att leva och leva tillsammans, som skänker människor seger över besvikelse och själviskhet och därmed frigör personlighetens dolda krafter och mobiliserar okända gåvor av skapande tanke. Här är en kyrka för vilken jag och tusenden

som jag vilja leva och gladeligen dö, en kyrka som ger allt, som kräver allt, som möter en söndersliten och blödande mänsklighets behov . . . en kyrka som icke är bländad av materialistiska utopier, men vet att draga stridslinjen, en kyrka som inleder alla tidens största revolution, varigenom Kristi kors skall omdana världen».